

POLITIET
OSLO POLITIDISTRIKT

Alias rapporten 2011

Bruk av forfalskede identitetsdokumenter,
alias og falske identiteter i Oslo

Forord

Aliasrapporten er utarbeidet av ID- spesialist pob. Marit N. Bjørndal ved Oslo politidistrikt, Utlendings- og forvaltningsseksjonen, operativt avsnitt, analysegruppa.

Rapporten er et bidrag i forhold til å oppnå et bevisst og kunnskapsstyrt politi. Den er utarbeidet etter en omfattende analyse av bruk av forfalskede identitetsdokumenter, bruk av alias og falske identiteter i Oslo de siste årene, og kan sees i sammenheng med trendrapporten.

I trendrapporten belyses hele kriminalitetsbildet, fra mengdekriminalitet til alvorlig og organisert kriminalitet. ID-problematikk står i så måte i en særstilling da dette er en metode benyttet for å kunne bedrive internasjonal organisert kriminalitet, uavhengig av kriminalitetstype.

Bjørn Vandvik
Politiinspektør

Oslo politidistrikt, Utlendings- og forvaltningsseksjonen
Desember 2011

INNHold

Formål	4
Trusselvurdering	4
Metode	5
1. STATISTIKK OG UTVIKLING	6
1.1 Utfordringer	6
1.2 Registrert utvikling	6
2. TRENDER OG IDENTITETSDOKUMENTER	8
2.1 Asia, USA, Sør-Amerika og Afrika	9
2.2 Irak	10
2.3 Vest-Afrika	10
2.4 Nord-Afrika	11
2.5 Europa div	11
2.6 Sør-Europa	11
2.7 Sentral Europa	12
2.8 Øst-Europa	14
2.9 Norden	16
2.10 Norge	16
2.11 Fantasidokumenter	17
3. TRENDER OG BRUKERE	18
3.1 Generelle problemstillinger	18
3.1.1 Identitetstyveri	18
3.1.2 Utstedelse av ekte identitetsdokumenter til feil person	19
3.1.3 Hvitvasking av identitet	19
3.2 Albanere i bygg- og anleggsbransjen	19
3.2.1 Spesialister	20
3.3 Forfalskede bulgarske "identitetspakker"	20
3.4 Nigerianere med spanske og italienske oppholdstillatelser	20
3.5 Irakere med forfalskede irakiske pass	20
3.6 Misbruk av norske identitetsdokumenter og norske brukere	21
4. MISBRUKTE IDENTITETER	22
5. HVEM AVDEKKER	23
Veien videre	25

Formål

Hensikten med denne rapporten er å øke fokuset, bevisstgjøre, formidle trender og kunnskapen rundt ID problematikk, slik at dette kan bli en integrert del av politiarbeidet på ulike nivåer. Fra den operative ID kontrollen i 1.linje, til registrering i forskjellige databaser, signaleringsarbeidet, etterretning, forvaltningsspørsmål, og til straffesakskjeden.

Trusselvurdering

I FNs første globale trusselvurdering for alvorlig kriminalitet fra 2010 påpekes det at Europa som helhet er et utpreget mottakerområde og avsetningsmarked i den globale illegale flyten av kapital, varer og tjenester. I Europol's siste årlige rapport om alvorlig kriminalitet blir Norge og Skandinavia beskrevet som ”preget av både stedfaste og tilreisende kriminelle grupper”.

Det er på verdensbasis i løpet av de siste årene registrert en stadig økende bruk av forfalskede identitetsdokumenter og misbruk av identiteter som et ledd i den organiserte kriminaliteten. Dette utgjør en stor samfunnsøkonomisk og sikkerhetsmessig trussel. Det siste tiåret har derfor vært preget av et økende globalt fokus på identitetsproblematikk som et ledd i bekjempelse av internasjonal organisert kriminalitet og økt fokus på nasjonal sikkerhet.

Som et forebyggende ledd har den teknologiske utviklingen av identitetsdokumenter vært enorm. Fra identitetsdokumenter med relativt enkle sikkerhetslementer, til pass med datachiper inneholdende biometri, som fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning, som knytter dokumentet fysisk til rette innehaver.

Norge har et velutviklet og tillitsbasert sosialt system og er en del av Schengentraktaten hvor fri flyt av varer og tjenester står sentralt. Landet har svært god økonomi og behov for arbeidskraft, og de fleste arbeidsplassene er lokalisert rundt Oslo. 12 prosent av landets samlede befolkning er bosatt i Oslo. Hver tredje innbygger i Oslo bor alene. Personer med utenlandsk bakgrunn utgjør drøye 27 prosent av byens beboere.

Dette er faktorer ved Oslo som virker tiltrekkende på personer som enten ønsker å skjule sin identitet, eller aktivt bruke alias og falske identiteter. De bakenforliggende motiver har ofte sammenheng med tilegnelse av rettigheter de ellers ikke ville hatt krav på, for å skjule egen identitet og økonomisk profitt.

Politiets samfunnsoppdrag er å forebygge og bekjempe kriminalitet, samt skape trygghet for befolkningen. I dette arbeidet er det av grunnleggende betydning at norske myndigheter kjenner identiteten til personer som bor og oppholder seg i Norge og at politiet vet hvem de har med å gjøre. Det finnes ingen god oversikt over hvor mange som oppholder seg ulovlig/ eller hvor mange som lever under alias og falske identiteter i Norge.

Sett i sammenheng med det stadig økende misbruket har dette medført helt andre krav til hvordan man bør utøve identitetskontroll i 1.linje. Alt fra bevisstgjøring og kunnskap om identitetsproblematikk, til grunnleggende teknisk forståelse og tilegnelse av hjelpemidler.

Metode

Rapporten er basert på en fortløpende operativ analyse av kvalitative og kvantitative data. Det er tatt utgangspunkt i når den faktiske bruken av forfalskede identitetsdokumenter fant sted, ikke når forholdet ble anmeldt eller avdekket.

Analysen baserer seg på nasjonalitet på bruker av forfalskede identitetsdokumenter, samt nasjonalitet og type identitetsdokument, type forfalskninger og hvilke problemstillinger, omfang og kriminalitetstyper de forskjellige er knyttet til.

Identitetsdokumenter som ikke er gyldige som legitimasjon internasjonalt er ikke tatt med i analysen, heller ikke registrerte forhold vedrørende identitetstyveri eller tyveri av pass.

De viktigste kildene er anmeldelsesstatistikk, saksdokumenter, etterretningsopplysninger, utlendingsforvaltningen, servicesenteret for utenlandske arbeidstakere (SUA), sambandsmenn i utlandet, Frontex og Skatteetaten.

1. STATISTIKK OG UTVIKLING

1.1 Utfordringer

Det finnes i dag ingen gode rutiner for føring av statistikk hva gjelder bruk av forfalskede identitetsdokumenter eller bruk av alias og falske identiteter. På nasjonalt nivå er derfor den statistikken man har forsøkt seg på svært mangelfull.

Bruk av forfalskede identitetsdokumenter er hovedsakelig rammet av strl. § 182.

Brudd på § 182 har en egen kode i straffesakssystemet (1301). Utfordringene ligger i at samme kode rammer også bruk av falske kjennemerker/ oblater på bil, bruk av falske resepter, forfalskning av attester, vitnemål, testamenter, penger med mer.

En annen årsak er at bruk av forfalskede identitetsdokumenter eller bruk av alias og falske identiteter også kan være kodet under falsk forklaring uten forsikring (0802), falsk anklage (1102), forfalskning av dokument (1302), forfalskning av førerkort (1305), benyttelse av falsk dokument som middel til forbrytelse (1307), dokumentfalsk diverse (1399), tillit diverse (3799), uriktige personalia (5014), overtredelse av utlendingsloven § 47 (6101), uriktige opplysninger etter utlendingsloven (6125), overlatelse av reisedokument (6148), menneskesmugling (6151), organisert menneskesmugling (6157), ikke medvirket til å avgi identitet (6155), legitimasjons og opplysningsplikt om identitet (6156), samt utlendingsloven diverse (6199) og undersøkelse diverse (9799).

Dette kompliserer mulighetene for å hente ut en enkel statistikkoversikt i straffesakssystemet for å kunne dokumentere det faktiske misbruket og kriminalitetsutviklingen.

Det er svært tidkrevende og ved flere tilfeller er man avhengig av fysisk å lese saken for å kunne registrere det faktiske misbruket.

1.2 Registrert utvikling

Arbeidet med å analysere problematikken for Oslo Politidistrikt startet ikke før i 2009.

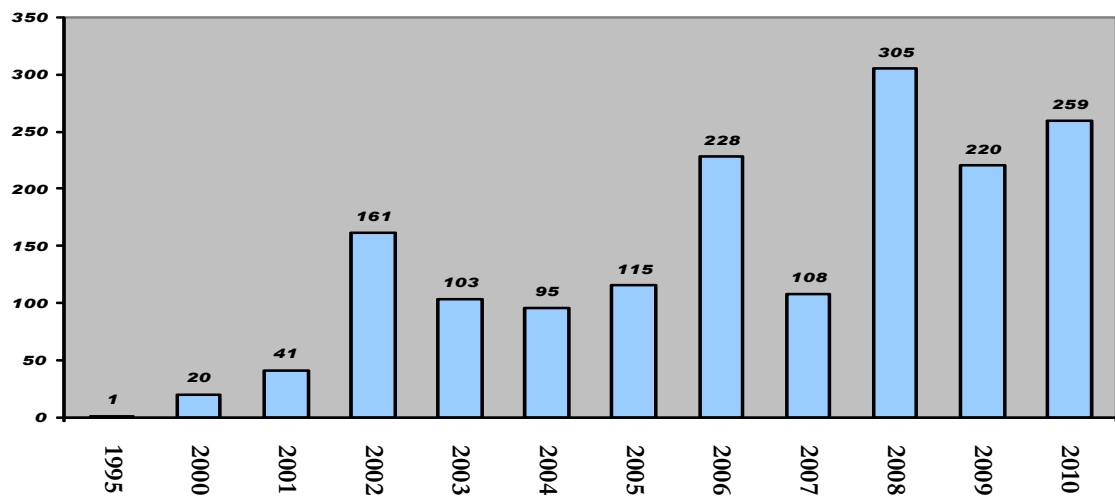
Tallmateriale fra før 2009 er basert på registrering av kodene:

1301	Benyttelse av falskt dokument
1302	Forfalskning av dokument
1305	Forfalskning av førerkort
1307	Benyttelse av falsk dokument som middel til forbrytelse
1399	Dokumentfalsk diverse
6148	Overlatelse av reisedokument

For å skaffe seg en best mulig oversikt over misbruket fra før 2009 er det ikke tatt ut tall for hele politidistriktet, kun for utlendingsavsnittet og operativ avsnitt ved utlendings- og forvaltningsseksjonen. Dette fordi det primært er ved disse avsnittene bruk av forfalskede identitetsdokumenter og bruk av alias og falske identiteter har blitt avdekket og etterforsket.

Ut fra denne bakgrunnen har man følgende oversikt over kriminalitetsutviklingen innen bruk av forfalskede identitetsdokumenter i Oslo politidistrikt:

Figur 1. Registrerte forhold vedrørende bruk av forfalskede identitetsdokumenter begått i Oslo politidistrikt i perioden 1995-2010

Fra kun ett registrert forhold begått i 1995 til 259 registrerte forhold begått i 2010 har det vært en formidabel økning de siste ti årene. Dette stemmer godt overens med det trusselbildet som er gitt for organisert kriminalitet det siste tiåret.

At det har vært en nedgang fra 2008 har antakelig sine naturlige forklaringer. Året 2008, til dels også 2006, stod svært sentralt i en problemstilling som etter hvert ble godt belyst, og hvor politiet i Oslo satte inn ressurser i et samarbeid med skatteetaten og bankene. Dette genererte avdekking av over 500 straffbare forhold begått i perioden 2005-2011. Brorparten av disse var begått i 2008. Nærmere beskrevet under trender og albanske malerfirmaer i Oslo, pkt. 3.2.

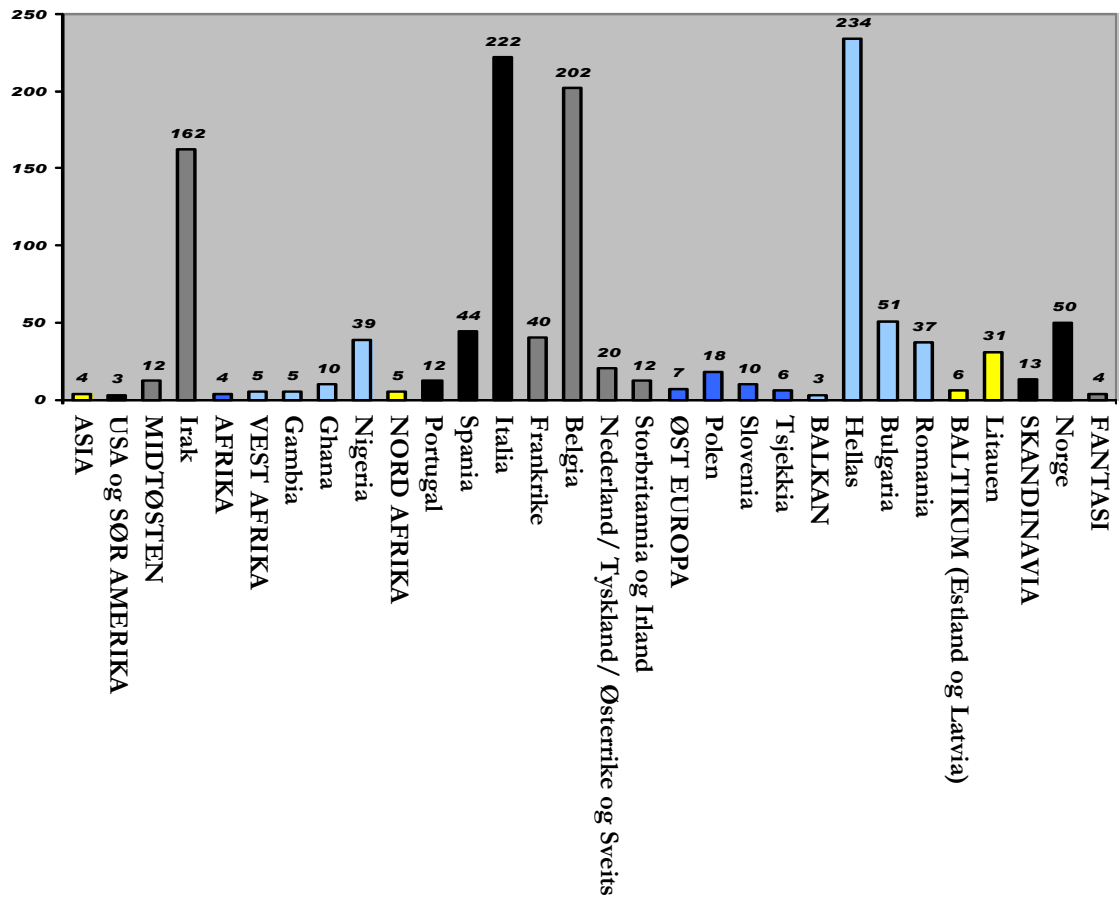
I desember 2007 ble også flere nye land implementert i Schengen samarbeidet, og Schengen-området ble utvidet både i øst og sør. Dette var Estland, Latvia, Litauen, Polen, Tsjekkia, Slovakia, Ungarn, Slovenia og Malta. Schengen området omfattet nå alle EU land bortsett fra Irland og Storbritannia, Kypros, Bulgaria og Romania. De tre siste manglet tiltak for databeskyttelse, ekstern grensekontroll og politisamarbeid og kvalifiserte ikke til fullverdig medlemskap. Allikevel ble landene implementert i Schengen samarbeidet, med opphør av grensekontroll for innreise til Norge.

Asylankomster vil også påvirke utviklingen rundt bruk av forfalskede identitetsdokumenter og bruk av alias identiteter. 2008 og 2009 hadde spesielt mange asylsøkere. Erfaringsmessig så ender mange brukere av forfalskede identitetsdokumenter eller alias og falske identiteter opp som asylsøkere, men gjerne ikke før de har blitt avslørt. Det ligger i forholdets natur at på tidspunktet for søknad om asyl kan ikke disse søkerne dokumentere lovligheten av oppholdet i Norge.

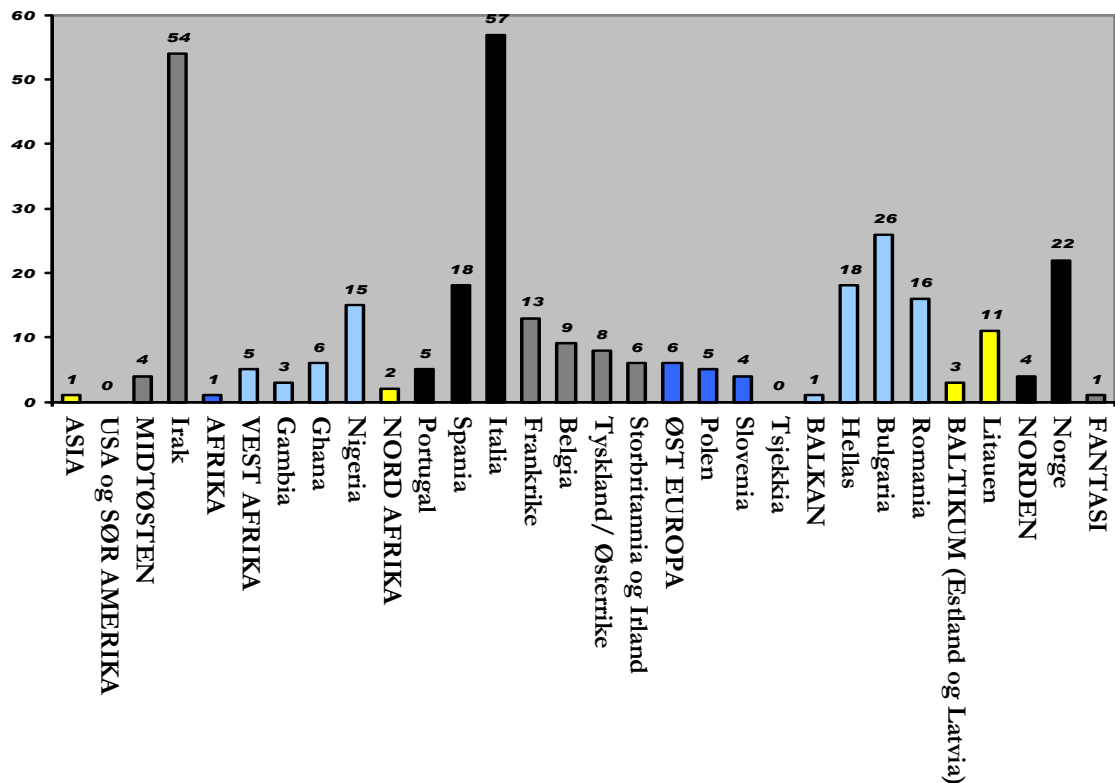
Året 2002 hadde også spesielt mange asylsøkere. For Norge sin del trådte Schengenavtalen i kraft den 25.03.01. Dette medførte fri flyt av varer og tjenester, samt at grensekontrollen innad i Schengenområdet opphørte til og fra Norge. Dette kan ha vært en medvirkende årsak til den markante økningen i bruk av forfalskede identitetsdokumenter eller alias og falske identiteter for 2002.

2 TRENDER OG IDENTITETSDOKUMENTER

Figur 2. Nasjonalitet på registrerte benyttede forfalskede identitetsdokumenter i Oslo politidistrikt i perioden 01.01.09 - 01.09.11

Figur 3. Nasjonalitet på registrerte benyttede forfalskede identitetsdokumenter i Oslo politidistrikt i 2010

I løpet av 2010 ble det registrert 259 begåtte straffbare forhold med bruk av forfalskede identitetsdokumenter.

Dette inkluderte 324 forfalskede dokumenter. En bruker er gjerne i besittelse av flere forfalskede identitetsdokumenter for å underbygge troverdigheten rundt sin identitet. Dette genererer kun ett straffbart forhold og en straffesak.

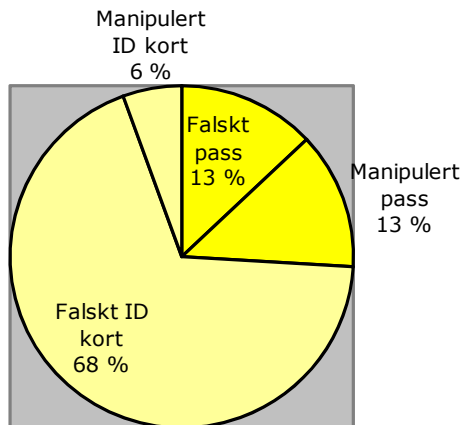
2.1 Asia, USA, Sør-Amerika og Afrika

Forfalskede dokumenter fra Asia, USA, Sør-Amerika og Afrika består hovedsakelig av nasjonale pass. Land med visumfrihetsavtale med Norge er spesielt utsatt, da dokumentet i seg selv gir mulighet for lovlig opphold som turist inntil 3 måneder uten videre søknad.

2.2 Irak

Når det gjelder irakiske identitetsdokumenter er disse svært utsatt for forfalskning, både nasjonale identitetskort, herunder også statsborgerbevis, og nasjonale pass. Som oftest er identitetskortene og statsborgerbevisene totalfalske. Passene har enten totalfalske eller manipuleerte personaliasider.

Figur 4. Type forfalskede irakiske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

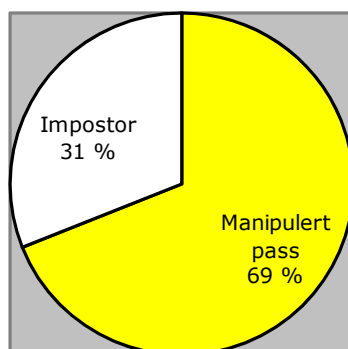
2.3 Vest-Afrika

Spesielt nigerianske nasjonalpass har vært utsatt for forfalskning. Hovedsakelig består dette i utbytte av personaliasiden, som da er totalfalsk, i et ekte pass. Det er ikke registrert forfalskning av noen andre nigerianske identitetsdokumenter enn pass.

Bruk av andres ekte nasjonale pass (imposter) er også svært vanlig.

Det samme gjelder forfalskning av de øvrige vestafrikanske identitetsdokumentene.

Figur 5. Type forfalskede vestafrikanske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

2.4 Nord-Afrika

Tross urolighetene i Nord-Afrika det siste året er det registrert få forfalskede identitetsdokumenter fra disse landene. Kan se ut til at mange nordafrikanere er uten eller skjuler sine identitetsdokumenter. I flere tilfeller hvor det igangsettes identitetsetterforskning mot disse, viser det seg ofte at de er fra et annet nordafrikansk land, enn det de opplyste til norske myndigheter. Dette kompliserer ID-etterforskningen og vanskeliggjør eventuell retur til hjemlandet.

2.5 Europa

Innenfor Schengenområdet vil uansett europeiske identitetsdokumenter være utsatt. Uavhengig av bakenforliggende motiver for bruk av forfalskede identitetsdokumenter, vil alltid dokumentasjon på lovligheten av oppholdet være sentral i valg av type identitetsdokument som misbrukes.

Det er også nærliggende å anta at identitetsdokumentene til de landene i Schengen som geografisk ligger nær yttergrense vil være mer utsatt for misbruk, sammenliknet med de landene som ikke ligger like sentralt i forhold til menneskestrømmen inn i Europa.

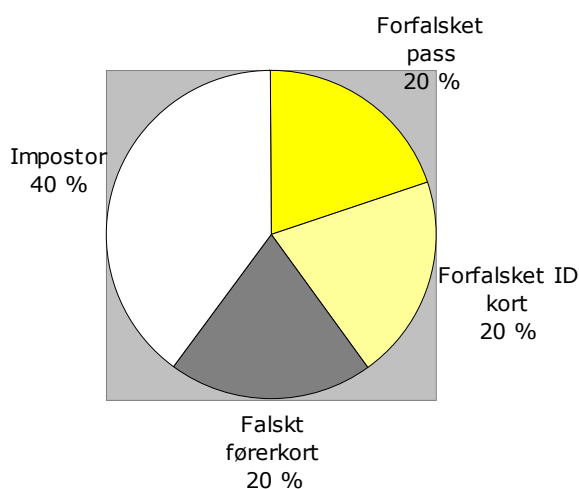
Identitetsdokumentene til land som tidligere var kolonieiere ser også ut til å være spesielt utsatt. Dette har antakelig naturlige forklaringer i etnisitet, kulturell forståelse, landkunnskap og språk.

2.6 Sør-Europa

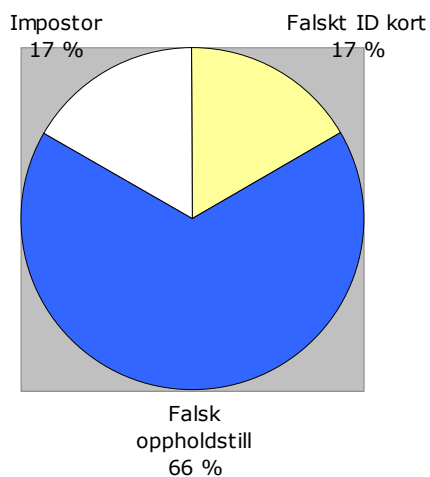
Hovedtrafikken av mennesker inn i Schengenområdet går via landegrensene og sjøgrensene i sør/sør-vest, og landegrensene i øst. Dette gjenspeiles også i smuglerruter som har en tendens til å være ensartede for både smugling av narkotika, våpen, og migrasjonskriminalitet.

Opphør av grensekontroll innad i Schengenområdet har derfor lagt et enormt press på yttergrensene, spesielt i denne delen av Europa.

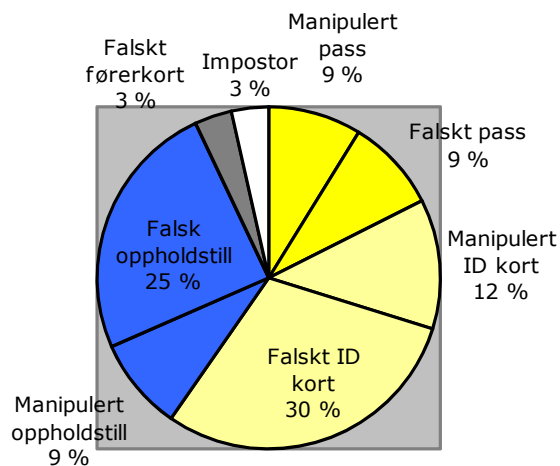
Figur 6. Type forfalskede portugisiske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

Figur 7. Type forfalskede spanske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

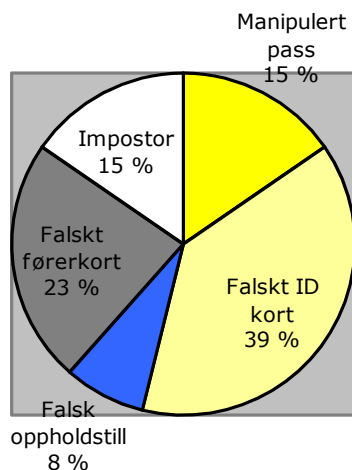
Figur 8. Type forfalskede italienske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

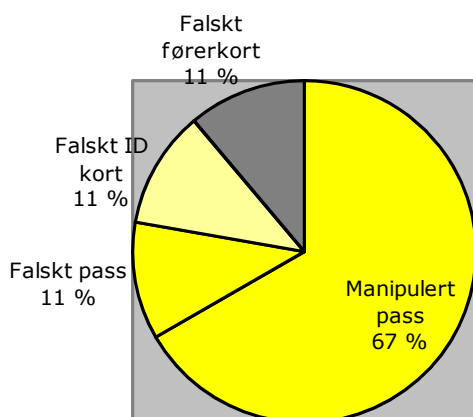
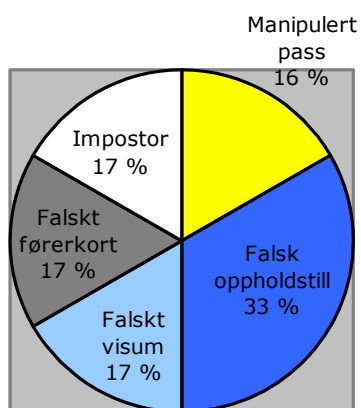
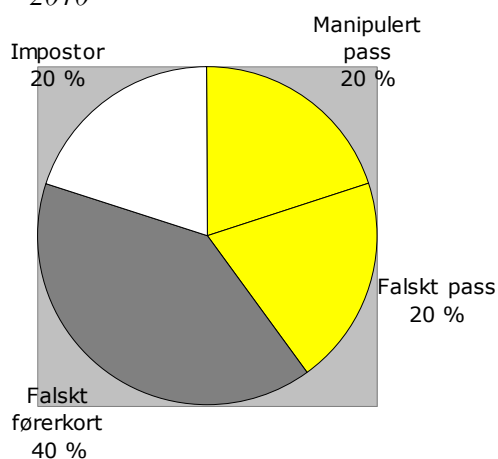

Spesielt de italienske utlendingspassene har vært utsatt for misbruk og forfalskning. Over halvparten av de forfalskede italienske passene er utlendingspass.

2.7 Sentral Europa

Figur 9. Type forfalskede franske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

Figur 10. Type forfalskede belgiske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010*Figur 11. Type forfalskede tyske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010**Figur 12. Type forfalskede britiske og irske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010*

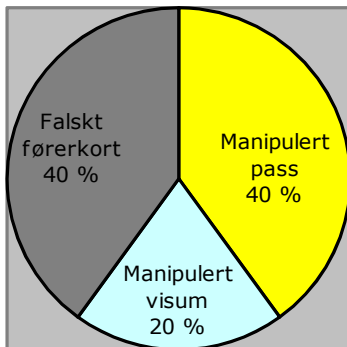
Av disse passene var kun ett dokument irsk, resterende pass var britiske.

2.8 Øst-Europa

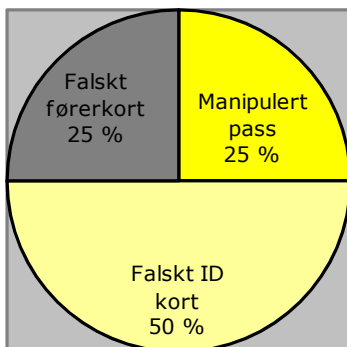
Etter desember 2007 ble mange nye land fra Øst-Europa implementert i Schengen samarbeidet. Misbruket av øst europeiske identitetsdokumenter, spesielt pass og førerkort økte da voldsomt. Identitetsdokumenter fra Bulgaria og Romania er spesielt utsatt for misbruk, deretter identitetsdokumenter fra Litauen. Polske og slovenske identitetsdokumenter er også noe utsatt.

Hellas er tatt med inn under Øst-Europa da landet regnes som en del av Balkan.

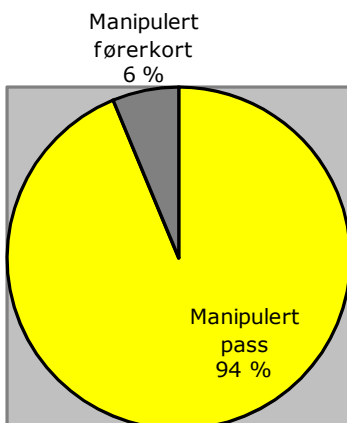
Figur 13. Type forfalskede polske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

Figur 14. Type forfalskede slovenske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

Figur 15. Type forfalskede greske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

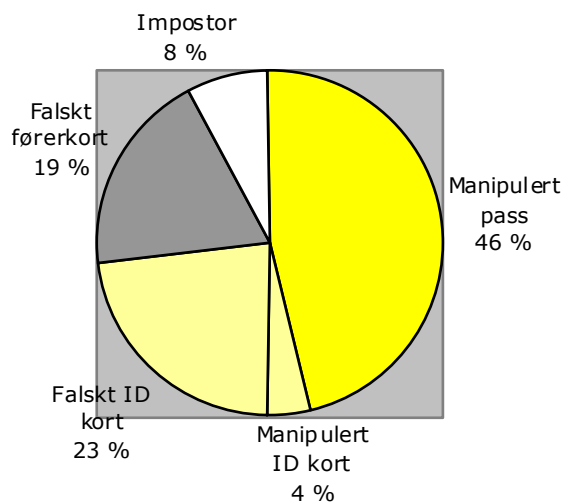

Hellas hadde i mange år toppet listene i Europa hva gjaldt registrert bruk av forfalskede pass. Dette var en medvirkende årsak til at greske myndigheter besluttet å ugyldiggjøre alle utstedte pass før 01.01.06 for deretter å presentere en helt ny passmodell.

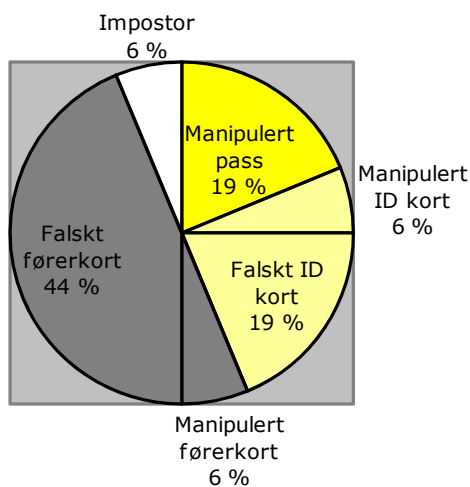
Grunnen til det fortsatt høye antallet med manipulererte greske pass er at den ugyldiggjorte passmodellen fortsatt ble godkjent av norske myndigheter ved innregistrering i folkeregisteret og ved rekvirering av D-nummer, selv etter 01.01.06. Disse passene har hovedsakelig blitt misbrukt av borgere fra Balkan som urettmessig har blitt registrert som EØS borgere med de rettigheter som følger av EØS regelverket, for mer informasjon, se pkt. 3.2.

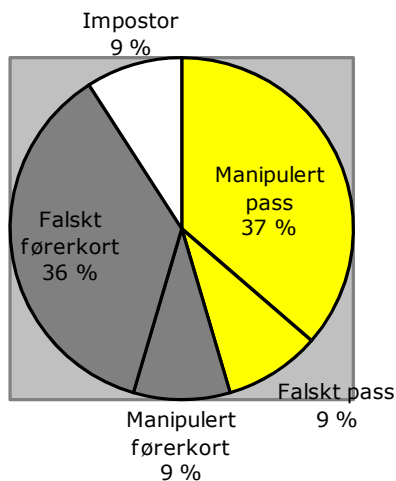
Greske dokumenter vil antakelig alltid være utsatt for forfalskning med bakgrunn i landets beliggenhet og en komplisert grensekontroll grunnet alle øyene.

Figur 16. Type forfalskede bulgarske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

Figur 17. Type forfalskede rumenske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

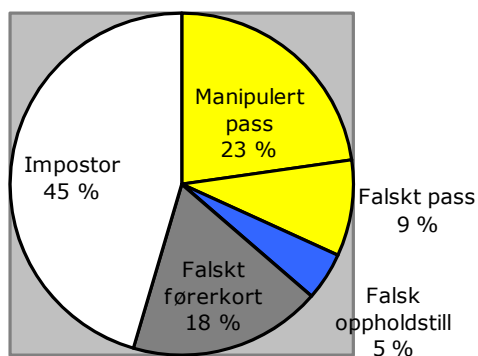

Figur 18. Type forfalskede litauiske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

2.9 Norden (ekskl. Norge)

Gjennom 2010 ble det kun registrert ett tilfelle med bruk av et forfalsket svensk nasjonalpass, ett tilfelle med misbruk av et ekte svensk nasjonalpass, og bruk av to falske finske førerkort.

2.10 Norge

Figur 19. Type forfalskede norske identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

Identitetsdokumenter som er spesielt utsatt er utlendingspass, reisebevis og den eldste passmodellen (ikke maskinlesbar), både når det gjelder forfalskninger og ved misbruk av andre enn innehaver (imposter).

I løpet av 2010 ble 5 personer bosatt i Oslo anmeldt, etter mistanke om at de hadde overlatt sine identitetsdokumenter og tilrettelagt for at disse kunne misbrukes av andre. De subjektive vilkår i disse sakene er ofte vanskelige å bevise, og sakene blir derfor ofte henlagt.

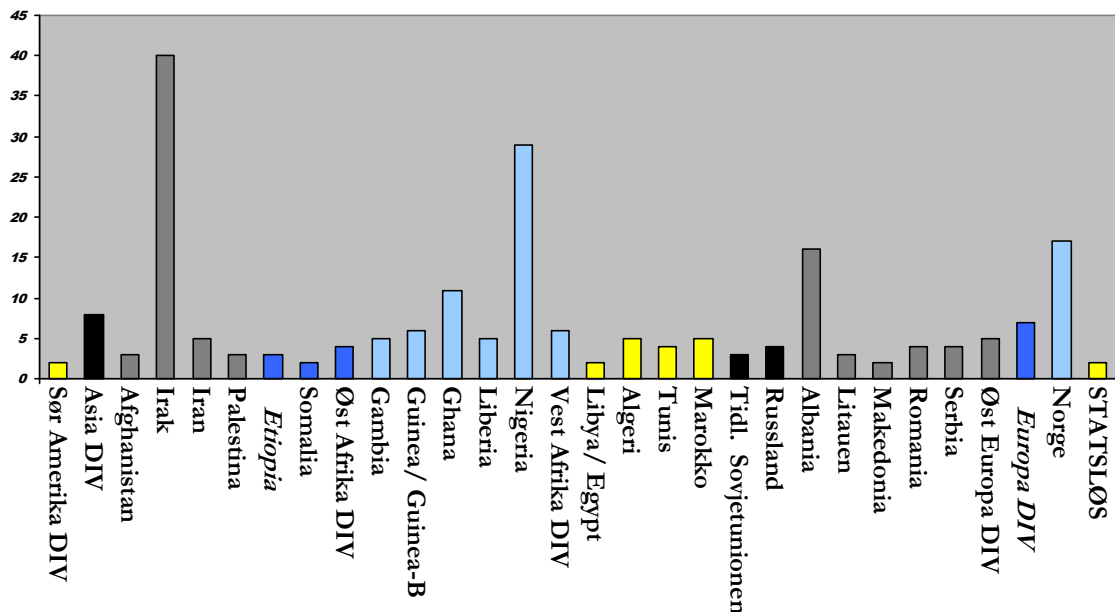
2.11 Fantasidokumenter

Fantasidokumenter er identitetsdokumenter som er utstedt av ikke eksisterende land/ myndigheter eller organisasjoner.

Det ble i 2010 kun registrert bruk av ett fantasidokument.

3 TRENDER OG BRUKERE

Figur 20. Nasjonalitet på bruker av forfalskede identitetsdokumenter registrert brukt i Oslo politidistrikt i 2010

3.1 Generelle problemstillinger

3.1.1 Identitetstyveri

Utdrag fra Stortingsmelding nr.7 (2010–2011):

”Bedragerier knyttet til identitetstyveri har fått økt offentlig fokus. Omfanget av identitetstyverier pr i dag kan være større enn hva man har avdekket, og har dessuten et stort potensial for å øke. Personopplysninger blir i større og større grad lagret elektronisk når vi foretar kjøp av varer og tjenester.”

”Identitetstyveri eller identitetskrenkelse ved bruk av en annen persons identitet, kan være et problem innenfor all kommunikasjon – både den elektroniske og den konvensjonelle. Formålene kan være forskjellige, fra det å få tilgang til andres rettigheter (adgang til bankkonti, lokaler eller datasystemer), eller for å skjule egen identitet.”

Det aspektet som har fått størst oppmerksomhet er den integritetskrenkelsen og de praktiske konsekvensene dette måtte få for offeret. Et annet aspekt, som kan medføre mye større konsekvenser for offeret, er når misbruket medfører domfellelse, utvisning, registrering av biometri som fingeravtrykk og DNA osv knyttet til feil personalia. Det blir stadig avdekket eksempler på personer som er både domfelt og utvist fra Norge i andres identitet, herunder registrert med både foto, fingeravtrykk og DNA.

Politiet har et særlig ansvar for at individets rettssikkerhet og personvern blir tilstrekkelig ivarettatt, herunder sikre at personopplysninger ikke kommer på avveie og at en identitet ikke blir misbrukt av andre. Det er store mangler og svakheter generelt når det gjelder politiets rutiner, kunnskap om teknisk og taktisk identitetskontroll og systemer for å ivareta registrering og kontroll av identiteter slik praksis er i dag.

3.1.2 Utstedelse av ekte identitetsdokumenter til feil person

Moderne identitetsdokumenter som pass, nasjonale id-kort, oppholdstillatelser, visum og førerkort produseres ved bruk av høyteknologisk utstyr. Dette gjør dem til dels mindre utsatt for forfalskning.

Imposterproblematikk (bruk av en annens ekte identitetsdokument), har lenge vært et kjent modus. Tidligere har dette vært benyttet direkte i identitetskontroll. Risikoen nå ser ut til å være rettet mot annen legitim utstedermyndighet, for anskaffelse av "ekte identitetsdokumenter" med personalia knyttet til en eksisterende person, men med foto av feil person. Dette er et kjent modus hvor både politiet ved utstedelse av pass, banknæringen ved utstedelse av bankkort og trafikketaten ved utstedelse av førerkort er svært utsatt. På det meste har Oslo politidistrikt avdekket i alt 3 forskjellige personer som har mottatt pass i den enes identitet.

3.1.3 Hvitvasking av identitet

Der hvor forfalskede dokumenter med alias eller falske identiteter benyttes som legitimasjon risikerer man "hvitvasking av identitet". Dette medfører at identiteten til slutt er dokumentert ved hjelp av ekte identitetsdokumenter utstedt av legitim myndighet, og i verste fall verifisert som en ekte identitet.

Politiet har avdekket flere som har fått innvilget norsk statsborgerskap med bakgrunn i falsk forklaring. Politiet er også kjent med forsøk hvor norsk statsborgerskap var i ferd med å bli innvilget med bakgrunn i forfalskede identitetsdokumenter. Hvorvidt dette faktisk kan ha skjedd er høyst sannsynlig. I slike tilfeller ville norske pass ha blitt utstedt og en falsk identitet hvitvasket.

3.2 Albanere i bygg- og anleggsbransjen

Oslo politidistrikt har sammen med skatteetaten verifisert over 500 falske identiteter registrert i folkeregisteret, disse er hovedsakelig albanere.

10 % av disse er identifisert. Flere av disse hadde tidligere søkt asyl i Norge og enten returnert etter avslag, eller blitt utvist og uttransportert. Flere reiste mest sannsynlig aldri ut av Norge etter endelig avslag på asyl.

Forfalskede greske, italienske og belgiske pass ble benyttet hos bankene og skatteetaten, ved generering av D-nummer. D-nummeret gis til EØS borgere som oppholder seg i Norge på midlertidig basis, ofte i forbindelse med arbeid.

Opplysningene resulterte i operasjon "Ioannis" som gikk av stabelen den 30. november 2010. Målet var å kunne identifisere flere av de som lever i Norge under falsk identitet og om mulig avdekke tvangsarbeid.

Aksjonen resulterte i 20 personer som ble utvist og uttransportert i løpet av 3 dager. Flere av disse var i ferd med å få innvilget arbeidstillatelser som spesialister i Norge etter nye regler som trådte i kraft ved årsskifte 2010/ 2011.

Politiet har problemer med å etterforske alle disse firmaene med tanke på tvangsarbeid, ulovlig bruk av arbeidskraft og økonomisk kriminalitet. Her er det etablert samarbeid på tvers av offentlige etater for om mulig kunne gi andre typer reaksjoner eller sanksjoner.

3.2.1 Spesialister

Spesialisttillatelser var i utgangspunktet arbeidstillatelser som ble gitt til personer som skulle jobbe i regulerte yrker/ yrker med kvalifikasjonskrav. Fra årsskifte 2010/ 2011 ble det også åpnet for de som kunne dokumentere at de skulle ha en inntekt på minst kr. 500.000,-.

Dette medførte flere søknader fra personer fra Balkan som skulle jobbe som bl.a. malere. Etter hvert ble flere av disse gjenkjent fra tidligere anmeldelser hvor det var benyttet falske identiteter og forfalskede greske, belgiske og italienske pass, som nevnt ovenfor.

3.3 Forfalskede bulgarske "identitetspakker"

Disse pakkene består av forfalskede bulgarske pass, id-kort og førerkort. Etter utvidelsen av EU og Schengen i 2007 eksploderte utviklingen i forfalskninger av bulgarske og rumenske identitetsdokumenter.

Brukerne av disse pakkene har ofte vært asylsøkere med avslag fra Tyrkia, Irak, Iran, Makedonia og Usbekistan.

3.4 Nigerianere med spanske og italienske oppholdstillatelser

Borgere av Nigeria er den nest største registrerte gruppen i Oslo politidistrikt som benytter forfalskede identitetsdokumenter. Tidligere benyttet de også hovedsakelig forfalskede nigerianske pass, men de siste årene har disse ofte fremstått som ekte. Grunnen til dette opplyses primært å ligge i at det er billigere å anskaffe seg ekte nigerianske dokumenter ved korrupsjon, enn hva det er å bestille forfalskede nigerianske nasjonal pass.

Nigerianere som benytter forfalskede dokumenter benytter primært forfalskede spanske og italienske id kort og oppholdstillatelser for å dokumentere lovligheten av oppholdet i Norge.

Andre vestafrikanere som er fremtredende er ghanesere. Ghanesere benytter primært forfalskede italienske id-kort og oppholdstillatelser.

3.5 Irakere med forfalskede irakiske pass

Oslo politidistrikt har i flere år hatt store utfordringer hva gjelder irakiske identitetsdokumenter, både nasjonale pass, nasjonale ID kort og statsborgerbevis. Bare i 2009 ble nærmere 40 irakere anmeldt for bruk av forfalskede dokumenter av denne typen. I 2010 ble 44 irakere anmeldt. Irakere er den største registrerte gruppen i Oslo politidistrikt som benytter forfalskede identitetsdokumenter.

Problemet ser ut til å skyldes flere uheldige omstendigheter.

Den irakiske ambassade i Stockholm krever personlig oppmøte, samt god dokumentasjon før pass utstedes. I kombinasjon med svært lang saksbehandlingstid, opptil 2 år, så har dette medført at svært få anskaffer seg pass på denne måten.

I flere saker kommer det frem opplysninger om at det er advokat, familie eller bekjente av passinnehaver som har ordnet passet i hjemlandet, uten at de møtte personlig. Personlig oppmøte er et grunnleggende vilkår for å godta pass som gyldige, jfr. Utlendingsforskriften § 2-4, 1.ledd.

I praksis har nok politiet og norske myndigheter for øvrig sett mellom fingrene med dette, og allikevel godtatt det irakiske passet.

Sett i sammenheng med mangelfulle personregistre i Irak, manglende praksis vedrørende bruk av fødselsdato, familienavn som ble nektet brukt under Saddam Husseins regime, feil i oversettelser fra et skriftspråk til et annet, mangelfulle lese- og skriveferdigheter, samt i noen tilfeller underliggende motiver for å oppgi uriktige opplysninger til norske myndigheter, blir resultatet at identiteten vedkommende er registrert med i Norge avviker fra identiteten i passet som utstedes i Baghdad.

I praksis blir dette nå et problem for innehaver. I slike tilfeller blir ikke passene oppdaterte med oppholds-/ arbeidstillatelser. Dette medfører at passet får liten nytteverdi for innehaver, da det bl.a. ikke kan brukes som reisedokument til utlandet. Dette har etter hvert blitt kjent, og innehaver velger derfor ofte å sende passet tilbake til advokat, familie eller bekjente i hjemlandet for korrigering av identitet. Korreksjonen viser seg imidlertid å bli utført av forfalskner, og ikke av kompetent myndighet. Når innehaver avdekkes påberoper vedkommende seg å være uvitende om dette, da det er andre som har ordnet dette for dem. Som en følge av dette blir disse straffesakene henlagt.

3.6 Misbruk av norske identitetsdokumenter og norske brukere

I 2010 ble det registrert 22 misbrukte og forfalskede norske identitetsdokumenter i Oslo politidistrikt. Hovedsakelig dreide dette seg om ekte norske identitetsdokumenter som ble benyttet av en annen person enn korrekt innehaver (imposter).

Internasjonalt melder man om samme trender, at norske identitetsdokumenter enten er benyttet av andre enn innehaver eller at de er totalfalske.

Halvparten av de som ble tatt i Oslo politidistrikt i 2010 for å bruke forfalskede norske identitetsdokumenter var selv norske statsborgere.

En svenske, en iraner, en vietnameser og en somalier ble tatt for å bruke en annens ekte norske identitetsdokument. En svenske ble tatt for å bruke et falskt norsk pass og to albanere ble tatt for å bruke totalfalske norske førerkort. 4 brukere har ukjent nasjonalitet, de resterende var norske statsborgere.

17 norske statsborgere ble i 2010 tatt for å ha benyttet forfalskede identitetsdokumenter i Oslo politidistrikt. Dokumentene som ble benyttet var hovedsakelig ekte norske førerkort benyttet av annen person enn innehaver. Ut over dette ble det registrert to norske, ett bulgarsk, ett rumensk og ett polsk førerkort, alle totalfalske.

De fleste av de norske brukerne var etnisk norske menn som på et tidligere tidspunkt hadde fått inndratt sine norske førerkort. En bruker var lastebilsjåfør, en annen kjørte drosje med førerkort og løyve tilhørende en annen.

Den nest største gruppa var brukere som benyttet manipulererte førerkort eller manipulererte pass for å komme inn på utesteder med aldersgrense. Bankkort o.l. er ikke tatt med i analysen, da dette ikke er kvalifisert som legitimasjon i utlandet.

En annen problemstilling som ikke blir omhandlet i denne rapporten er problematikken rundt alle de norske pass og andre identitetsdokumenter som enten blir meldt tapt eller stjålet pr. år.

4 MISBRUKTE IDENTITETER

Identitet er formelle opplysninger som navn og fødselsdato, personalia.

Identitet kan også være summen av trekk og egenskaper som gir et individ, samfunn etc. individualitet. Dette beskrives også som ”jeg-bevissthet” og det å ”være trygg på sin identitet”.

Misbrukte identiteter er personalia som brukes uriktig eller ulovlig. Misbrukte identiteter kan deles inn i tre grupper:

- Ekte identiteter
- Alias
- Falske identiteter

Ekte identiteter tilhører en fysisk eksisterende person. Denne identiteten kan bli misbrukt av andre som da utgir seg for å være vedkommende. Enten som imposter, hvor man benytter en annen persons ekte identitetsdokument som sitt eget, eller ved å benytte en annen persons ekte identitetsdokument hvor det er foretatt fotobytte. Alternativt kan en ekte identitet også kopieres over i et forfalsket identitetsdokument og misbrukes på den måten, men dette er ikke vanlig.

Ekte identiteter benyttes også for bygging av nye identiteter. Her tar man utgangspunkt i den ekte identiteten hvor man legger til eller sløyfer bokstaver, bytter på etternavn, mellomnavn og fornavn, endrer fødselsdato, eller ved navnebytte hvor man fortsetter å også bruke de ”gamle” personalia.

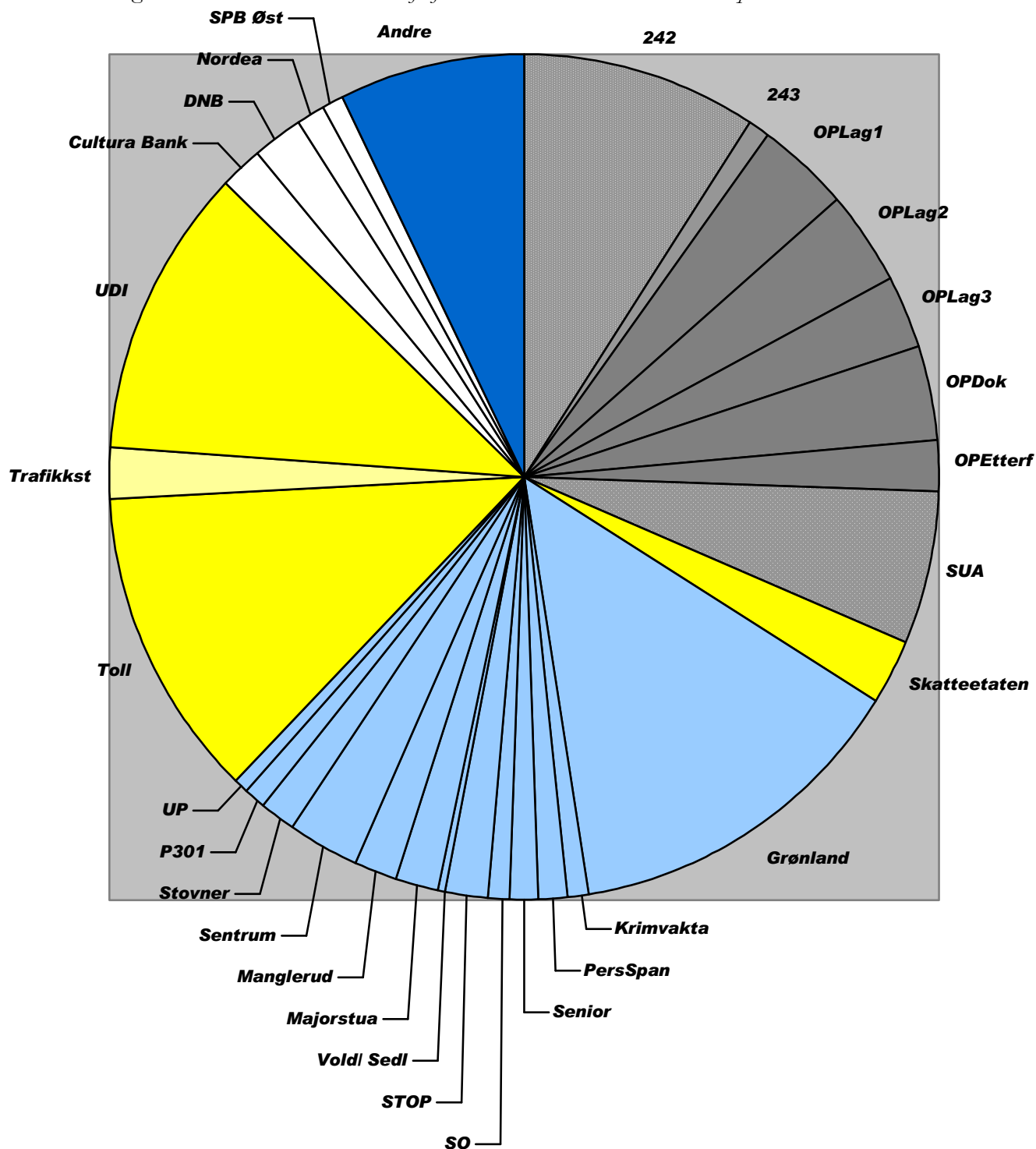
Aliasidentiteter er navn som betegner alternativ identitet som dekknavn, kallenavn, eller pseudonym. Disse identitetene kan også misbrukes for etablering og bygging av ny identitet/hvitvasking av identitet. Noen alias er mer kjent en vedkommendes ekte identitet. Typisk for artistnavn som Madonna, Marilyn Monroe, Freddie Mercury m.fl.

Falske identiteter er fiktive og oppdiktete personalia som ikke tilhører noen fysisk person. I disse tilfellene ser man at identitetene ”hvitevaskes”, se pkt. 3.1.3.

Det ble verifisert 39 tilfeller i Oslo Politidistrikt i 2010 hvor den misbrukte identiteten var ekte og tilhørte en annen. I de resterende forholdene ble den misbrukte identiteten ikke fastslått som verken ekte, alias eller falsk da dette ikke har vesentlig betydning for sakens utfall. Det kan også være svært tidkrevende og vanskelig å få verifisert identiteter av utenlandske myndigheter. Noen land har spesielt strenge krav til personvern, mens mange land i den 3. verden ikke har systemer som ivaretar folkeregistreringer eller internasjonalt politisamarbeid.

5 HVEM AVDEKKER

Figur 21. Hvem avdekket bruk av forfalskede identitetsdokumenter i Oslo politidistrikt i 2010

Naturlig nok avdekker Utlendings- og forvaltningsseksjonen så mye som nærmere halvparten av alle registrerte forfalskede identitetsdokumenter og misbrukte identiteter i Oslo Politidistrikt. Den andre halvparten er fordelt på resten av politidistriktet med Grønland politistasjon som den største aktøren.

SUA, som er et samarbeidsorgan mellom Politi, Skatteetaten, UDI og Arbeidstilsynet, er også en stor aktør i denne forbindelse.

Tollvesenet og UDI avdekker også alene mange forfalskede identitetsdokumenter og misbrukte identiteter.

Under andre som nevnes i oversikten er aktører som Politiets utlendingsenhet, Utrykningspolitiet, Beredskapstroppen, hittepass fra Hittegodskontoret, sentralarresten og NAV.

Veien videre

Det forventes fortsatt en sterk vekst av menneskesmugling og ulovlig innvandring til Norge. Det er lav oppdagelsesrisiko og høy økonomisk gevinst knyttet til denne type kriminalitet. Den organiserte kriminaliteten krysser landegrenser som aldri før. Som et ledd i disse prosessene står bruk av forfalskede identitetsdokumenter og misbruk av identiteter sentralt.

Migrasjonskriminalitet og ofre for menneskehandel skal prioriteres. Allikevel er det lite fokus på opplæring for å kunne identifisere problemet, sakene er ressurskrevende og utviklingen/ iverksetting av metoder er mangelfull.

Grunnutdanningen i politiet i dag inneholder ingen opplæring i identitetskontroll, selv om dette er grunnleggende politiarbeid uavhengig av hvor i etaten man kommer til å jobbe.

Oslo Politidistrikt har i løpet av 2010-2011 hatt et 2-3 timers opplæringsprogram for deler av mannskapet, men dette har til nå vært mer tilfeldig og på eget initiativ. Det er behov for at opplæring i identitetskontroll inkluderes i en helhetlig plan.

Forhåpentlig vil etableringen av NID (Nasjonalt identitets- og dokumentasjonssenter) fra oktober 2010 medføre bevisstgjøring, en god utvikling av metoder og opplæring av personell i politiet.

Det har tidligere vært sagt at de forfalskede identitetsdokumentene er av høy kvalitet, dette er nok mer en myte som kommer av at kunnskapen om den tekniske vurderingen av identitetsdokumenter generelt er svært lav.

Oslo politidistrikt har bidratt med innspill hva gjelder bruken av biometri, registrering og verifisering av identiteter i politiet.

Det er foreslått nye systemer og metoder for å sikre at en og samme person er entydig definert gjennom forskjellige prosesser uavhengig av hvilke personopplysninger som er gitt. Dette er tiltak som:

1. Økt bruk av biometri med tilhørende verktøy for opptak og kontroll
2. Innføring av rutiner og støtte for dokumentkontroll og verifisering av id-dokumenter i politiets dataløsninger
3. Etablering av "politiets id-register", med tilhørende tjenester/ identitetsbarometer.
4. Opplæring i teknisk og taktisk id-kontroll og tilhørende rutiner
5. Harmonisering og tilrettelegging av lovverk ift bruk av biometri

Utfordringene knyttet til det å fastsette korrekt identitet er svært omfattende og her kreves ytterligere utredning.